Lezen in het hart van je curriculum

van 'toets je leerling' naar 'onderzoek je onderwijsaanbod'

Beste mensen,

wat ontzettend leuk dat jullie vandaag naar deze Landelijke Netwerkdag Taal gekomen zijn. We buigen ons de hele dag over één belangrijk thema: **lezen in het hart van je curriculum**. Dat is precies wat alle basisschoolleerlingen verdienen en nodig hebben.

Neem **Sem**, uit groep 7. Sem verslindt boeken over de Tweede Wereldoorlog. Hij weet meer over de Slag om Arnhem dan ik. Vraag hem ernaar en hij praat je de oren van het hoofd, over geallieerden, over bezetting en verzet, alsof het de gewoonste woorden van de wereld zijn.

Net voor de zomer maakte Sem zijn LVS-toets Begrijpend Lezen Eind 6. De korte teksten gingen over de aanleg van een fietstunnel, een recept voor appeltaart en een uitnodiging voor een sportclubje. Sem scoorde een **IV**, lager dan de meeste van zijn leeftijdsgenoten. De toets zegt: Sem is een zwakkere lezer dan gemiddeld. Maar zijn juf weet: **dat klopt niet met wat ik zie** als ík naar Sem kijk.

We zitten vaak in de **wurggreep van de toetsinformatie**. Wat je opmerkt in je klas, wat je ziet tijdens je leeslessen, wat je je leerlingen laat doen en ziet doen: het telt nauwelijks mee. We zijn eraan gewend geraakt om **lezen te zien als losse onderdelen**: technisch lezen, woordenschat, begrijpend lezen, vrij lezen, leesbevordering, lezen om te leren. We vinden het heel gewoon dat er een los **vak 'begrijpend lezen'** is, waarin kinderen met teksten over allerlei losse onderwerpen leesstrategieën oefenen. **Losgekoppeld van schrijven, spreken, gesprekken voeren en luisteren**.

En we zijn eraan gewend geraakt dat je dat vak kunt toetsen met zogenoemde objectieve en betrouwbare **gestandaardiseerde meerkeuzetoetsen**. Dat hoe goed iemand leest, uit te drukken is in een getal op een fictieve getallenlijn of een letter uit een categorie. Soms zelfs dat die scores het echte bewijs zijn van de leesontwikkeling van een kind. Zo hebben we lezen **versimpeld, geïsoleerd** en op het oog **'beheersbaar'** gemaakt.

Maar het **gevolg** is dat we **de grip zijn verloren op wat lezen rijk, complex en interessant maakt**. Dat we ons zonder die scores moeilijk kunnen uitdrukken over wat we een goede leesontwikkeling behelst. Want hoe praten we over hoe een kind hardop leest en zich verbetert? Over hoe het met klasgenootjes over een verhaal praat of schrijft? En wat zeggen we over Sem, die geboeid door zijn onderwerp verschijnt als **sterke, gemotiveerde lezer** met een rijke woordenschat en veel kennis, maar toch niet goed scoort?

Lezen centraal stellen vraagt ons om het lezen in je curriculum **overal een plek** te geven, en waarde toe te kennen aan wat we daarvan opmerken. Want wat we nu meetellen is **te beperkt**. LVS-toetsen vangen **diep begrip** niet goed. Kritisch en evaluatief lezen en reflecteren wordt niet gemeten in de lvs-toetsen met gesloten vragen, dat geven toetsenmakers zelf duidelijk aan. Hoe goed Sem leest, hangt voor een groot deel af van **hoeveel hij van het onderwerp weet**. Iets wat in toetsen die relatief vergelijkend meten als ruis kan worden opgevat. Uit onderzoek blijkt dat minder sterke lezers **mét** kennis van het

onderwerp even goed presteren als sterke lezers **zónder** die kennis. Begrip bouw je tenslotte op de kennis van de wereld die je al hebt!

Lezen centraal stellen betekent dus ook: **lezen en kennis hand in hand laten gaan**. Kinderen worden geen goede lezers door losse vaardigheden te oefenen, maar door zich te **verdiepen** in onderwerpen die hun nieuwsgierigheid prikkelen. Door samen met **rijke teksten en verhalen** bezig te zijn, met begrippen te spelen, erover te praten, te schrijven of te tekenen. Zo bouwen ze kennis, woordenschat en diep begrip op, en zo biedt goed onderwijs kansen aan **alle** leerlingen in de klas. Lezen en kennis vormen samen een rode draad door je hele curriculum. Of zal ik zeggen: **lezen is het kloppende hart** van je curriculum. En even voor de duidelijkheid: het curriculum op jullie school is **van jullie**. Jullie bedenken helemaal zelf hoe je de kerndoelen vormgeeft tot heel sterk onderwijs en hoe je de kwaliteit daarvan monitort en evalueert.

Goed afgestemd onderwijs, gegeven door **hele goede docenten**, zal kinderen meenemen en optillen via rijke teksten en verhalen die ze samen lezen, ontdekken en 'soldaat maken' (om in de taal van Sem te blijven). Het is van groot belang om **de toetsscores (die kinderen met elkaar vergelijken, gebaseerd op een zeer smal concept over wat 'lezen' is), niet je handelen in het onderwijs te laten bepalen. Kijk en onderzoek zélf, op basis van de kennis** die jullie hebben over lezen, motivatie, de leesontwikkeling en kracht van goed onderwijs, **of je aanbod past bij wat jullie leerlingen nodig hebben**. Ga aan de slag door kennisrijke teksten en verhalen te verweven in het hele onderwijsprogramma. Ga samen na hoe effectief jullie lessen zijn en stel bij, schaaf, kijk hoe het beter en leuker kan. Observeer hoe leerlingen bezig zijn in gesprekjes, opdrachten en activiteiten en onderzoek of hun kennisopbouw die nodig is voor diep begrip ontstaat. Kortom beweeg weg van de **toetsscore van je leerling** naar **wat je doet en bewerkstelligt in je onderwijsaanbod**. Bouw samen aan een curriculum waarmee je van **alle kinderen lezers** maakt!

Deze dag is bedoeld om **samen uit te wisselen**, ervaringen te delen en van elkaar te leren. We verkennen met jullie hoe je je eigen onderwijs kunt monitoren, evalueren en zichtbaar maken. En heb jij morgen met een leerling als Sem te maken in je school? Dan hoop ik dat deze hele dag je genoeg handvatten en vertrouwen in jullie **eigen vakmanschap** geeft om met jullie onderwijs aan te sluiten en verder te bouwen bij hoe jullie hem zelf als lezer zien verschijnen in groep 7.

Meer lezen over monitoren en evalueren van de leesontwikkeling? Ga naar:

www.lezeninhetpo.nl/bouwstenen-leesonderwijs/monitoren-en-evalueren/